DRAŠAR

Napsala
Tereza Nováková.

"Věříte zajisté, pane professore, že srdečně vítám odhodlání vaše, pracovati s námi na poli společném; mnohostranná studia a vlastenecká vroucnost vaše mohou věci církve české v Čechách východních jen prospěti," hovořil Košut polohlasně, zastavuje se u hřbitovních vrátek. "Ale nebyl bych přítelem a ctitelem vaším, kdybych nepoukázal vám k překážkám, jež vidím na vaší cestě, a nevyslovil námitek, které můj rozum mi napovídá. Na prvním místě: nejsem zcela jist, že vás moji bratři v ouřadě uvítají stejně ochotně, jako já vás vítám. Nemáte zákonné neb alespoň obvyklé přípravy k úřadu kazatelskému, vyskytnou se zajisté tak obavy, jste-li zcela pravověrný. Nezapomínejte, že tuto v okolí jsou církve reformované, kdežto vy přestupem stal jste se luteránem...."

"Rozdíl jest, tuším dosti nepatrný, dvojí cti hodný pane," vskočil mu Michl do řeči.

"Pomyslil jsem ostatně již na to, a chci se co nejdříve přihlásiti ke konfessi helvetské. Poprosím asi vás, abyste mne mezi církevníky své přijal."

A seženete v rodišti svém dostatečný počet přesvědčených evangelíků, abyste se mohl státi jejich pastýřem? V té Poličce pravověrně katolické, nadmíru pobožné, kde vás pro přestup kaceřují a odmítají?"

Michl oddychoval ztěžka. "Musím pracovati od muže k muži, od ženy k ženě, knihami, poukázáním na naše slavné doby za husitů, kališníků, Českých bratří, v nichž i Polička byla oučastna. Až uvědomí si měšťané naši docela, jak Polička pro svobodu svědomí a víry dvakráte i konfiskaci svých statků snesla, jak z města i vesnic vojíny pěší a rejthary direktorům českým na obranu proti katolíkům posílali, kontribuce jim skládala, a jak právě tito diriketoři vrátili jí, městu královskému, všecka práva, byť na krátko, pak přestane opovržení i sočení proi církvi české, a doba Šimona Litomyšlského se přece vrátí!"

Stísněnost Michlova na konci jeho dlouhé řeči od něho odstupila; zase hřely mu tmavé oči a kolem úst objevil se jakýsi blouznivý, ač neklidný rys. Upřel na Košuta zrak, jako by očekával toužebně, že tento dotvrdí jej v jeho horoucím očekávání.

Pastor usmíval se zase jemně. "Ouplně i v nejlepším případě se nevrátí, — tím buďte jist, pane professore! Trosky české církve, vystavěny-li budou znovu, v jiné a změněné objeví se podobě. A dále, — nerad, příteli můj, bych vás lekal nebo urážel! — choditi ve stopách Šimona Litomyšlského vám zvláště jest zcela nemožno. Nezazlívejte mně, —" farář Košut trhal své věty a odvracel zrak od společníka svého, "vy snad také, — jako všichni vystouplí kněží světští i řádoví, — pomýšlíte na založení domácnosti, — na ženu, rodinu — — K tomu cíli musil byste se vystěhovati, — v Poličce, v Rakousku, vůbec jest to nepřípustno, — onen paragraf šedesátý třetí nebyl dosud zrušen —"

Kráčel rychleji, nervosně pohrával s vlastními prsty a vytrvale díval se na rávník úhoru.

Tvář Miihlova všecka zalila se krví. "Pevně očekávám, že zrušen bude, jinak nebyla by to ona svoboda ouplná, která byla nám slíbena! Jako občané byli bychom bez okovů, a jako lidé ve svých citech a přirozených požadavcích bychom měli zůstati zapleteni ve stará osidla? Vy sám, dvojí cti hodný pane, v takový nerozum věřiti nemůžete!"

"Věřím, neboť mám o tom zcela určité a jasné zprávy. Bývalým katolickým kněžím a členům duchovních řádů, byť k jiné konfessi přestoupili, zůstane manželství zakázáno. Vím o tom úředně, neboť snadno si pomyslíte, že v této záležitosti jsou na farách našich často činěny dotazy."

"Nemůže, nemůže tak zůstati," odpovídal Michl hlasem skoro stěnavým. "Proč by právě bývalý kněz katolický měl být jediný ze všech občanů zbaven lidské svobody? Dobu Šimona Litomyšlského a Jana Hortula by v Poličce při pustiti nechtěli, lépeji se jim tedy zdá, aby byl tam nějaký farář Rosemonanus, o jehož pohoršlivém životě ráčil jste zajisté čísti v listinách uveřejněných v "Květech" a znovu otištěných v mé Historii?"

Košut neodpovídal na rozhorlený dotaz Josefa Justina; po chvilce knejšivě položil mu ruku na šíji. "Mohu sobě pomysliti, že se vám život rodinný zdá žádoucím, že vás samota již skličuje — —"

"Užil jsem jí po dlouhé roky," pravil Michl trpce, " a v cellách co nejrozličnějších! Všecko moje vynasnažování, abych teplo rodinného krbu si přivodil, vyšlo na marno.... I teď v otcovském domě žiji jako vyhoštěnec; sestra něžného citu nemá, hněvá se také pro přestup můj. Mám ovšem psáno část domu rodinného jako svůj majetek obývati, — ale ovšem sám. Jediné zákonnou manželku bu sestra moje v bytě mém vytrpěla, jinou by bezohledně vyhnala, znám její smýšlení! A proto tak toožebně čekám, aby ouplná svoboda lidská i pro mne vyhlášena byla a onen nespravedlivý paragraf byl zrušen."

Farář Košu opět položil svou ruku na Michlovo rámě a stiskl je; ale tentokráte, aby jej upozornil, že nejsou při své rozprávce již sami, že kdosi rychlým krokem za nimi jde.

Když se Michl ohlédl, spatřil vysokého a štíhlého muže, podlouhé, dosti oduševnělé tváře, oblečeného v selský kroj "zálesáků" na Poličsku, v kazajku tmavomodrou s "lumberky", červenou, hojně oknoflíčkovanou vestu, kozlovice a boty-uherky.

Sedlák smekl svůj širák uctivě a přece s úsměvem polodůběrným, a farář Košut, sotva že lépe na něl ho se podíval, hned podával mu ruku a pravil srdečně: "Tedy zase doma, Toboláři? Měl jste dobrou cestu?" A dodal, obraceje se k Michlovi: "To je můj nejbližší soused, pane professore, — a hodný soused — chválíme si ho na faře všichni!"

Sedlák Tobolář, či jak mu v Borové všeobecně říkali, "Tabulář", zarděl se radostí. "Šak mě dvojctihodný pán nemá proč chválit, — přecej mu nebudu škodit? Každej borouskej církeuník je rád, že t udvojetihodnýho pána máme! A to je istotně pan professor z Poličky, pan Drašar, co tehdivá měl kázání v Sádku a v Telecím? Tak se k nám ráčili vrátit?" obrátil se zpřímá a nenuceně, ale přece s milou uctivostí k Michlovi.

"Pan professor, milý Toboláři, jest nyní z nás, oud naší evangelické církve, a chce v tomto kraji působiti ve prospěch staré české víry," vysvětloval farář.

Sedlák se na Michla radostně podíval a pak radostně se usmál.

"Ano, chtěl bych, jako rodak zdejší krajiny, její lid učiti a vésti!" odpovídal Josef Justin k tomuto úsměvu. "Domnívám se, že by tu pro mne bylo díla dosti."

Tobolář patrně nepostřehl úplně, kam Michl bije, a řekl horlivě. "Toť, toť, důstojný pane professor! Vícej škal, vícej učitelů by v naší církvi na škodu nebylo. No, u nás a v Telecím škole jsou, — v Rybným taky, toť, Ale ty Březiny! Ta mděti a omladina roste kerak drva v lesi! Šak to poličský páni a rychmburská vrchnost znají! Daně aby na něch vymáhal s regmentem vojáků, d'ouka každá se tam spustí, šístý přikázání boží pro ně neplatí, — Švarcava, lesy, skály šecko je vobecné!"

Pastor se usmál: 'Už zase ty uobhé Březinské pomlouváte, Toboláři? Trvám, že ani tak zlí nejsou, jak je tu v Borové a v Telecím líčíte! Jest to odlehlá dědina, všecka mezi lesy vklíněná a roztroušená, a tak jsou tam lidé poněkud divocíA jak vám mohlo připadnouti, že by pan professor šel učit do Březin? On učil na školách větších, než jsou v Poličce, na takových, keré připravují pro školy latinské, a složil zkoušky pro učiliště ještě vyšší."

Sedlák se zlehka zarděl a skonil hlavu; když ji zdvihl a na Michla upřel zrak, řekl srdečně:

"Ráčej vodpustit, že jsem se vopovážil, — dobře jsem panu Drašarej neporozuměl. Já vím, že pan professor Drasar je pán učednej, slejchám to šady — — Já to dobře myslil — —"

"Nehněvám se, příteli, pro řeč vaši," upokojoval Michl. "Z mých slov mohl jste snadno souditi, že hodlám vykonávati ouřad učitelský."

"A přindou k našim, pane professor, až se im zasej natrefí, jdít do Borový," zval Tobolář, když stanuli u branky k jeho statku, těsně k hřbitovním a farským pozemkům se přimykajícímu.

Skoro mimoděk byli oba muži kráčeli za sedlákem a povšimli si teprve teď, když Tobolář sám se zastavil a oběma po selském způsobu ruku podával. "Šel bych dvojctihodnýho pána a pana professora Drašara vyprovodit, ale chvátám přeukrutně, už bych rejš byl domka a práci na zejřejší deň zařídil."

"Jen jděte, Toboláři, vyprovodím pana professora sám kousek po Oldříši," pravil farář vlídně a odcházel směrem k toku "Černého potoka," mezitím co sedlák ještě za oběma muži volal: "Teda ščastnej vodvečírek přeju, a neráčej zapomenout a k našim se pod'vat!"

'Hodný to člověk a probudilý, — přišel z Moravy, odněkud za Jimramovem, a dobře t upůsobí! My na faře mnoho na jeho radu spoleháme."

"Zval mne tak srdečně k sobě, a nezná mne ani," prohodil Michl, usmívaje se.

"A myslil to zajisté upřímně! Nezazlívejte mu jeho nevhodnou poznámku o Březinách!"

"Zdá se vám tak nevhodnou, dvojí cti hodný pane?" pravil Michl trpce. "Bude-li tomu tak, jak předpovídáte, bude-li mi zabráněno, abych v rodišti svém ouřad kněze a učitele víry české vykonával, nezbývá mi, než na některou vesnici se odebrati nebo českou vlast a naše rakouské země vůbec opustiti!"

"Bylo by nejlépe, kdybyste tak učinil; dokud všeobecná osvěta u nás více se nerozšíří, nebude ve vlasti místa pro muže, kteří nejednají a nežijí dle ustálených, státu a církvím příjemných pravidel."

"Podivuhodným se mi zdá, dvojí cti hodný pane," mluvil Michl dále, stále ještě trpce a rozrušeně, "že i příslušníci církve protestantské, k níž jsem se přihlásil, posílají mne z vlasti, což bych opravdu jen od katolíků, bývalých svých souvěrců očekával! Náš básník Kollár poukázal mne k Němci Wimmrovi v Horních Střelcích u Kyselku; ten mne vůbec odmítal. Katecheta na protestantských školách pražských posílal mne do Lipska nebo Berlína, abych na universitách pro slovanský jazykozpyt a literaturu se habilitoval. Teď i vy mne odkazujete z domácího lánu, na němž jsem odhodlán i se zapřením sama sebe pracovati — — —"

'Poněvadž se hrozím myšlenky,' vypadl mu Košut horlivě do řeči, "abych pomáhal vyštvati vás do Březin! Ujímal jsem se osady té vůči Tobolářovi, protože nerad vidím, sočí-li na sebe obyvatelé jednotlivých vesnic. V pravdě jest to obec obyvatelstva dosti podivného, nezkroceného; za starých časů bývaly tam hutě a hamry, mnoho cizího dělnictva se přistěhovalo, a tím povstala divná směs povah, jmen i mravů. Neznám Březin tak zcela zevrubně, zajímaly mne hlavně pro překrásný vzhled, jenž připomíná vysoký kraj horský; ale můj pan bratr, farář Karafiát v Telecím, k jehož církvi březinské duše skoro vesměs náležejí, dovedl by vám vypravovati, jak těžce a často bezúspěšně se tam pracuje. Ostatně již Tobolář sám napověděl, co dala vesnice ta nesnází a starostí vrchnosti na Rychmburce, jíž za selského poddansví náležela."

"Nebyl jsem tam nikdy, a málo vím o dědině, nad níž město naše práva nemá," řekl Michl zamyšleně a dodal pak: "Moje budoucnost podle všeho velmi tmavou a neurčitou se jeví — — — Domníval jsem se, že jest rady a slova upřímného vlastence a přítele lidu našeho všady pilná potřeba; snad jsem se mýlil a svévolně takto porušil ustanovení Prozřetelnosti, která do zdí kollejních mne odkázala!"

Faráři Košutovi zželelo se sklesloslosti a beznějné bolesti, která vyznívala z Michlovy řeči. "Nemyslím tak, pane professore! Vy jste ruku položil na pluh boží pravdy, a zajisté se vám podaří mnohou úspěšnou brázdu na poli československém vyrýti. Jen zůstaňte pevně při práci, kterou jste si stanovil, a nedávejte se odstrašovati prvním nezdařenými pokusy. A věřte, nezáleží na tom, vzděláváte-li půdu v tomto kraji nebo jinde. Tím, vážený můj příteli, nebudiž řečeno, jak již předkem jsem podotkl, že nepřál bych sobě, abychom pracovali ruku v ruce, bok po boku! A když vám bude třeba přispění, rady, upozornění jakéhokoli, srdečně rád jich poskytnu! Ale teď jest se mi vrátiti, zašel jsem hluboko do Oldříše a připozdívá se."

"Chtěl jsem již sám vás, dvojí cti hodný pane, upozorniti, odpusťte, že jsem tak neučinil a vás skoro do večera omeškával," řekl Michl smutně. "Jsem tak znepokojen, srdce mám přeplněné úzkostmi, že jest mi potřebou se svěřovati a tak si ulehčovati — — Tím vás pak obtěžuji...."

"Jen přijďte, pane professore, do orové, kdykoli se vám besedování zachce," vyzýval farář dobromyslně a potřásl Michlovi rukou. "Docela mne vaše sdělení neobtěžují, anobrž těší!" stoupala, rychle podél potoka, jenž temně šuměl, a brzy zmizel společníku svému mezi chalupami v zatáčkách cesty.

Ten, ač cesta jeho skonem svým přímo zvala k úprku, šel pomalu, s hlavou sklopenou. Rozmluva s Košutem, seznámení se s Tobolářem mysl jeho spíše ještě rozvířily. Co učiní? Kam se obrátí, jsou-li odůvodněny obavy Košutovy, že nelze v Poličce církev českou znovu ustaviti, ba že ani jinde nebude vítán duchovními a příslušníky konfesse své nynější?

A jak bude živ dále se svými vášnivými neukojenými žádostmi, nezruší-li slibovaná ouplná svoboda nešťastný paragraf, týkající se bývalých katolických kněží? Jeho Mína, Héva, Živa zmizela mu jako přelud: Marii Majerovou, kterou přivezl s nejurčitějšími sliby z Budějovic, — Johanna vyhnala. A rok minulý v osamělé celle rychnovské byl opět takový strašný, skoro nesnesitelný....

K jakému cíli má se obrátiti, při něm dle slov Košutových pevně vytrvati?

Všecko leželo před ním v temnotách. Nedovedl si představiti, zdali přece odejde do ciziny za Tobišem, drem Kocherem Kovářikem a zahodí poslání býti učitelem a knězem v okolí Poličky milenného rodiště, nebo zdali stane se na konec učitelem v divokých, světa vzdálených Březinách, jak ve své naivitě předpokládal onen borovský sedlák Tobolář.

VI.

Telecký Andrle z Landrátů vždy si myslil, že všemu nejlépe rozumí, že se bez jeho rady v Telecím nic neskoncuje. Sousedé a omladina se mu sice po straně posmívali, že mu jeho družbovství vstoupilo do hlavy; ale přes to uznávali, že lépe než on nedovede to nikdo, a vskutku nekonala se ani v Telecím, ani v Rybném lepší svatba, aby jí Andrle nepořádal a všecky "vinše" za nevěstu, ženicha, za mládence, droužky i za sebe jako družbu neodříkal. A promluvil i o jiném tak moudře, že se tomu až lidé podivili!

Jako o tomhle panu Drašarovi!

'Když zde o "putu" v kostelíčku svaté Máří Magdaleny před nějakými čtyřmi nebo pěti roky kázal, tu se to všem líbilo, všichni velebného pana faráře Šlerku za to chválili, že sem povolal člověka tak učeného, professora, doktora písem. Jen Andrle z Landrátů, ač byl tehdy člověk ještě mladý, pou kazoval k tomu, že ono kázání bylo spíš helvetské než 'křesťanské', a že ten doktor písem by svatou katolickou víru v Telecím tuze nepovznesl, nýbrž spíše ještě kacířstvu na nohy pomohl. Dost se Telečtí tehdy na něho hněvali, co že se o opovažuje a jak si troufá na veledůstojného pana, kterému sama městská vrchnost, co jí na pout přišlo, všecku čest prokazuje.

A na konec měl Andrle přece pravdu! Ten doktor písem svatou katolickou víru nejen nepovznesl, on ji zahodil, a to již před tím, než zde kázal, a teď je s helvety jedna ruka a na telecké neb i borovské faře návštěvou třeba každý týden!

Tyto návštěvy nesmírně zajímaly a téměř rozčilovaly telecké katolíky i evangelíky; kdykoli se "pan Drašar" ve vsi objevil, přicházeje buď od Světů přes kopec Maděrův aneb od Poličky přes Sádecké vrchy, vždy jej z pozdálí stopovali, jak vystupuje na kopec, řídkým stromovím porostlý, jenž skláněl na kopec, řídkým stromovím porostlý, jenž skláněl se od fary k potoku, jak otevírá mřežová vrátka do ovocné zahrádky a těžké dvéře do farské síňky. Byli by tak rádi za ním vešli a vyzkoumali, jak se snáší ten "doktor písem," který býval nad všecky katolické faráře, ba nad samého poličského jemnostpána, s helvetským pastorem, jejž ze své vlastní vůle udělal teď nad sebou nejvyšším pánem — —

V prvných dnech února roku 1851, kdy sníh vysoko pokrýval kopce, cesty úplně byly zaváty a proházeny jen tam, kde nejnutnější kommunikace toho vyžadovala, spatřili Telečtí, kteří bydleli v části k západu stoupající, jak 'pan Drašar" přichází od Březin a Světů, kudy v tuto dobu roční jen zřídka lidé chodili, a jak si téměř razí cestu sypkým sněhem, jenž snadno se drolil a tím kročejům pevného stanoviska neposkytoval. Na jeho tváři zardělé nejen zimavým vzduchem bylo znáti, jak namáhavě kráčí pod dlouhým pláštěm o dvou límcích z těžkého, černého, jen málo ošoupaného sukna. Jeho postava, v tomto kraji selských beránčích kožíšků zcela neobvyklá, odrážela se svou silhouettou až fantasticky od pronikavé běli sněhu. Často se zastavoval, oddychoval a před sebe se zhlížel; jeho oči zpod hluboko staženého klobouku hledaly na protější straně bílou modlitebnu evangelicko-reformované církve, stavení to dosti nízké bez věže, bez význačného portálu, které se v řadě statků a chalup na svahu málo odlišovalo. Teprve když sešel zcela v údolí a oct se naproti Svatomařskému kostelíčku, v místech, kde vozová cesta byla udupána a sježděna, a kde od velikých statků proházeny byly četné cestičky, kráčel ustáleněji, bez namáhání a nezastavoval se již.

Leč svým otálením dosti na sebe upozornil, a tak z mnohých stavení vyběhli muži, výrostci i ženy, kteří nyní kromě tkalčení a "dělání drv" neměli mnoho na práci, aby za "panem Drašarem" se podívali a vyzkoumali, zdali na faru nebo dále do města se ubírá. Záhy stál pod kopcem hlouček lidí a díval se vzhůru a postřehl, že Michl neuchyluje se na vozovou cestu do Poličky vedoucí ani na stezníky, které vinuly se po kopcích, nýbrž vstupuje přímo do fary.

Zahřát chůzí a rozčilen podnětem své cesty otevíral Michl starobylé dvéře, jež se záprsně pískovcovými kvádry dlážděné vedly do úzké a šeré síňky; ledový chlad jej v ní ovál, a oči jeho byly tak oslepeny bělobou sněhu, jímž více než hodinu putoval, že chvíli těkal zrakem kolem sebe, než v polotemnu uvědomil si, kde jsou vchody do jednotlivých místností ze síně přístupných. Byl zde již několikráte a věděl, že dvéře na pravo vedou do čeledníku, kdež zvláště zimního času rodina farářova se zdržovala, na levo pa kže jest parádní pokoj a vedle něho úzká kancelář; v ní býval přijímán za svých úředních návštěv a k jejím dveřím, uvyknuv přítmí síně, zamířil i nyní. Než však mohl na ně zaklepati, otevřelo se jedno křídlo dveří "čeleduíku" a hla vamladé dívky, kolem jejíhož bílého čela a růžových lící spořádány byly dle tehdejší módy a florovými stužkami při uších upevněny velmi bohaté bleděrusé vrkoče, vyhlédla z nich a na tmavou postavu Michlovu se zahleděla.

Ze dveří vycházel horký vzduch, jenž ihned v bídé kotouče houstl; Mchl přistoupil o několik kroků a ukonil se hluboce: "Je-li dvojí cti hodný pán přítomen? Oznámil jsem dopisem příchod svůj; raačtež, slečno Karafiátová, ohlásiti Josefa Václava Michala, učitele školy březinské."

Dcera farářova, dívka sotva dva cetiletá, zarděla se v nesnázích a pohlédla na Michla plaše; poklonila se trochu a pak ihned dvéře čeledníku zavřela. Avšak za okamžik objevila se zase, a překročivši dvěma kroky uzkou síň, otevřela kancelář. "Tatínek žádá velebného pána, aby se na malou chvíli v kanceláři posadil. Převleče se a přijde v minutě."

Michl vstoupil v úzký pokoj, hledící jako všecky ostatní do zahrady, která faru kol do kola otáčela. "Netřeba věru, aby dvojí cti hodný pán vyrušoval se z pohodlí svého pro moji maličkost! Sečkam rád a budu si pokládati za čest, nepohrdne-li slečna Karafiátová mou mou společností."

Řekl to dvorně, jak uvykl mluviti v Budějovicích, v Rychnově s paními a slečnami lepší společnosti, které jako matky a sestry jeho žáků nebo ctitelky kolleje piaristské s ním se stýkaly. Ae farářova dcera, odsrčivši trochu stůl od starodávného pruhovaného divanu, aby host mohl se posaditi, odešla plaše ke dveřím, a přidržujíc si tmavý domácí šat, poklonila se obřadně, jak učily se dívky v pensionátech klaněti. Nepromluvivši již ani slova, zavřela za sebou dvéře tichounce.

Michl si nesedl a rozhlížel se kolem poněkud zahanben. Bylo zřejmo, že se ho dívka buď štítí a bojí, nebo že jí otec zakázal, aby s ním, vystouplým katolickým knězem a klášterníkem, hovorů nezapřádala. Uvolnil si trochu těžký plášť, ale zcela ho nesvlékl, bylo, v kanceláři, zřejmě málo užívané, jen málo zatopeno, ba oheň od rána v kamnech dávno vyhasl. Chodil po úzké prostoře nepokojnými kroky, jen na chvíli se vždy zastavil u veliké a složité police, která vyplňovala celo uzadní stěnu pokojíka a naplněna byla knihami většinou ve střízlivých černých a hnědých vazbách. Jen v oddělení knih nejstarších blýskaly se na deskách mosazné hřeby a ozdoby, a s krajů smekaly se leckdes dlouhé kožené spony taktéž mosazí lemované. Světlo, jež přímo z protějšího jedinho okna proudilo, umožňovalo Michlovi četbu titulů; slunce bylo lze za šedavým povlakem oblohy jen vytušiti. Vracel se vždy ke knihám, jednak aby si zkrátil nudnou chvíli čekání, jednak aby pomyšlením na spisy většinou mu známé zaplašil nepříjemné obavy stále se mu vtírající.

Neobyčejně bohatá knihovna farářova byla nejpozoruhodnějším nábytkem jizby; kromě ní, divanu a stolu stály tu jen pultíky a malý stolek, na nichž na všech uloženy veliké folianty matrik a úředních příruček a desky s listinami i formuláři. Také na stole před pohovkou roztroušeno bylo dosti knih vedle svazků brkových per, červenými šňůrkami ovinutých, vedle papírů těžítky zaklopených a kalamáře z kameniny, kolem něhož jevily se hojné stopy posýpátka.